

matizada del català d'aquell període a la ciutat de València i ens són valuosos per confirmar l'antiguitat d'alguns trets fonètics, morfològics o lèxics característics del valencià. L'esforç d'exhaustivitat de l'estudi emprès per Diéguez inclou des dels noms propis, que ens ofereixen la possibilitat de conèixer els noms i cognoms de l'època —hi veiem els d'origen català, els d'origen aragonès, navarrès i castellà, els d'origen occità i també els jueus i àrabs—, fins al lèxic, passant per la fonètica i la morfosintaxi.

La professora Diéguez hi destaca

amb raó els «molts punts en comú» que el *Llibre de Cort de Justícia de València* presenta amb els *Furs de València*, el *Llibre de Cort de Cocentaina* i el *Llibre de les Costums de Tortosa*. En definitiva, ens trobem davant d'una obra modelica, de referència, plantejada i realitzada amb ambició i amb rigor científic, que representa una aportació d'un interès excepcional que ha d'incidir en un aprofundiment dels coneixements sobre el català medieval i l'evolució històrica i les varietats territorials de la nostra llengua.

Carles DUARTE

FRANCESC RUIZ I SAN PASCUAL, ROSA SANZ I RIBELLES, JORDI SOLÉ I CAMARDONS, *Diccionari de sociolingüística*, «Sèrie Diccionaris Temàtics», Enciclopèdia Catalana, Barcelona, 2001, 328 pàgs.

L'aparició d'aquest *Diccionari de sociolingüística* marcarà una fita en aquest camp. És el primer diccionari d'aquesta especialitat que es publica en cap llengua i està previst que vegi la llum aviat en altres idiomes. «És un invent català que pot sortir perfectament de les nostres fronteres» afirmen els seus autors. Tots tres havien col·laborat ja en l'obra *Història social i política de la llengua catalana* (Tres i Quatre, València, 1996). D'altra banda, Jordi Solé i Camardons ha publicat simultàniament *El poliedre sociolingüístic. Una iniciació a la sociolingüística del conflicte* (Tres i Quatre,

València, 2001), i recentment una edició actualitzada del seu manual, convertit ja en un clàssic, *Sociolingüística per a joves* (Biblària, 2000).

Efectivament, el *Diccionari de sociolingüística* és una recopilació única i extraordinàriament interessant, perquè no es limita a una simple informació anodina sobre la paraula que busquem, sinó que s'arrisca a fer valoracions documentades des d'una perspectiva conscientment ecolingüística, és a dir, afavoridora de la diversitat i convivència de les llengües. És una perspectiva emparentada amb la que s'exposa a la Declaració Universal de Drets Lin-

güístics de Barcelona (1996). L'obra ve precedida d'un pròleg d'Albert Bastardas i Boada, autor d'*Ecologia de les llengües. Medi, contacte i dinàmica sociolingüística* (Proa, Barcelona, 2000, 2a ed.), el qual valora la utilitat del diccionari des de dos punts de vista: com a recull en aquest camp interdisciplinari i transdisciplinari, d'una banda, i, de l'altra, com a «oportunitat de revisió crítica i de nova creativitat conceptual». És a dir, que estem davant d'una obra que no fa una mera llista de conceptes, sinó que és també crítica i creativa. Això la converteix en una obra apassionant, que ens porta d'una entrada a l'altra sense adonar-nos-en, com si es tractés d'una novella postmoderna.

Si arrenquem, per exemple, en la paraula *valencià*, la recerca ens pot dur per camins com: secessionisme lingüístic o cap al mossàrab, entre altres possibilitats. I del primer podem passar cap al serbocroat, conflicte lingüístic, llengua minoritzada, gonellisme... Si prenem el camí del mossàrab podem arribar a àrab, dialectalització, mort d'una llengua, dàlmata, lingüicidi, genocidi... I gairebé sempre amb informacions complementàries o citacions com: «A diferència de la mort, el desús és un procés reversible.»

El diccionari conté 1.150 entrades, amb la seva equivalència anglesa. Al final del llibre disposem d'un orientador índex temàtic, dividit en 18 apartats, alguns dels quals són: 1.

«Sociologia de la llengua», on trobem mots com *immigració, nació, sexe, societat multicultural, univèrsalisme lingüístic...*; 4. «Llengua, escola i aprenentatge de llengües», amb entrades com *motivació instrumental, motivació integrativa, prestigi lingüístic...*; 5. «Psicologia social de la llengua», amb mots com *autoodi, blaverisme, consciència lingüística, esprint de les dones...*; 10. «Dret lingüístic», on es remet a entrades com *Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, Llei d'ordenació lingüística d'Andorra, llengua de treball de la Unió Europea...*; 13. «Interlingüística», on trobem: *esperanto, koiné, llengua planificada, poliglòtisme passiu...*; 15. «Autors», com Aracil, Badia i Margarit, Eco, Fabra, Ferguson, Fishman, Jespersen, Ninyoles, Vallverdú...

Seria molt útil un índex complementari amb una llista de mots, conceptes o noms propis esmentats dins de les 1.150 entrades. Per exemple, sense que siguin entrades del diccionari, hi trobem referències oportunes a llengües o variants lingüístiques, que no ordeno alfabèticament en aquesta llista caçada al vol, com: brasiler, galaicoportuguès, mirandès; Ido, Interlingua, Idioma Neutral, Latino Sine Flexione, Occidental, Novial; bokmal, nynorsk, samnorsk; llengua mínima; indoari, fenici, púnic, moabita, cananeu; jamaicà, haitià...; noms de persona, a part dels esmentats a la bibliografia, com: Ramon Llull, Au-

reli Argemí, Escarré, Enric Prat de la Riba, George Orwell, Jack Vance, Zamenhof, etc.; noms de països o geogràfics: Països Baixos, País de Galles, Quebec, Escòcia, Irlanda, Magrib, Egipte, Irak, Síria, Líban, Bagdad, Papua Nova Guinea, Carib, Angola, Moçambic, Camerun, Congo, Vanuatu, Índia; Aragó, Tamarit, Matarranya, Xivert; revistes com: *Treballs de sociolingüística catalana*, *Viure en català...*; associacions com: Gaelic League, Lengua Viva, Nostra Parla, Acció Cultural del País Valencià, Obra Cultural Balear, Òmnium Cultural, Crida a la Solidaritat, Grups de Defensa de la Llengua, Plataforma per la Llengua, a les quals caldria afegir la Federació d'Entitats per la Llengua-Escola Valenciana; i, d'un altre signe, associacions com: Miguel de Cervantes, Foro Babel, CADECA... totes les quals surten esmentades o breument comentades, especialment a l'entrada associacions de mi-

litància lingüística; o bé organismes de planificació lingüística com: l'Office de la Langue Française, Welsh Bwrdd yr Iaith Gymraeg, Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako...

Un índex complementari d'aquest tipus ampliaria molt el ventall de les consultes possibles que ofereix realment el llibre.

En conjunt, doncs, tenim a l'abast una obra única, agosarada, altament recomanable per a ensenyants de tots els nivells, de consulta imprescindible en qualsevol departament de català, una eina fonamental per a la gent interessada a introduir-se o aprofundir les qüestions relacionades amb la vida real de les llengües, amb les seves imbricacions en el teixit social, amb la supervivència i convivència de les llengües i, per tant, dels pobles i de les persones que les usen.

ABEL MONTAGUT

Ayo BAMBOSE (2000): *Language and Exclusion. The Consequences of Language Policies in Africa*. Hamburg: Lit. 152 pages (Hamburger Beiträge zur Afrikanistik, vol. 12). ISBN 3-8258-4775-6.

When in 1974 the French linguist Louis-Jean Calvet published his influential book *Linguistique et colonialisme*, he called the French language in the context of post-

colonial Africa (which he considered to be stuck in a state of neo-colonialism) a «langue exclusive»: ¹ those who did not speak the former master's language were by nature

1. Louis-Jean CALVET (1974): *Linguistique et colonialisme. Petit traité de glottologie*. Paris: Payot.